

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
КАФЕДРА ФІЛОЛОГІЧНИХ ДИСЦИПЛІН ТА СОЦІАЛЬНИХ
КОМУНІКАЦІЙ

**БІБЛІОПСИХОЛОГІЯ, БІБЛІОПЕДАГОГІКА,
БІБЛІОГРАФІСТИКА, БІБЛІОТЕРАПІЯ
В ОСВІТІ:
теорія і практика**

Збірник тез доповідей II Всеукраїнської науково-практичної
інтернет-конференції

Мукачево
(14-15 квітня 2022 року)

УДК 159.9:028.02:37:02:929:37:021(043.2)

Б59

Рекомендовано до друку та поширення через мережу Інтернет
Науково-технічною радою Мукачівського державного університету
(Протокол № 4 від 18.04.2022 р.)

Відповідальний за випуск – к. філол. н., доцент, завідувач кафедри філологічних дисциплін та соціальних комунікацій Прокопович Л.С.

Головний редактор:

Щербан Т. Д. – доктор психологічних наук, професор, ректор МДУ.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Моргун А. В. – декан гуманітарного факультету, кандидат філологічних наук, доцент
Прокопович Л. С. – кандидат філологічних наук, доцент, завідувач кафедри філологічних дисциплін та соціальних комунікацій

Мовчан К. М. – директор Наукової бібліотеки МДУ, старший викладач кафедри філологічних дисциплін та соціальних комунікацій

Веремчук О. В. – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри філологічних дисциплін та соціальних комунікацій

Курило О. Й. – кандидат філологічних наук, доцент кафедри філологічних дисциплін та соціальних комунікацій

Попович Н.Ф. – кандидат філологічних наук, доцент кафедри філологічних дисциплін та соціальних комунікацій

Б59

Бібліопсихологія, бібліопедагогіка, бібліографістика, бібліотерапія в освіті: теорія і практика: збірник тез доповідей II Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції, 14-15 квітня 2022 р. Мукачево / ред. кол.: Т. Д. Щербан (гол. ред.) та ін. – Мукачево: МДУ, 2022. – 80 с.

©Мукачівський державний університет, 2022

ІСТОРИЧНІ ПЕРЕДУМОВИ ВИНИКНЕННЯ БІБЛІОТЕРАПІЇ

Як і належить будь-якій науковій дисципліні, бібліотерапія проявила себе набагато раніше, ніж набула офіційного статусу. При вході в бібліотеку єгипетського фараона Рамзеса II висіла табличка: "Ліки для душі". Так ще в далекі часи розуміли значення книги.

Лікування за допомогою книг застосовувалося і в перших бібліотеках Греції. Піфагор, великий учений-математик і відомий цілитель, поряд із травами та музикою успішно використав літературу, зокрема віршовані твори для лікування низки захворювань.

У Європі початок одужання за допомогою книги поклали перші церковні бібліотеки, в яких зберігалися тексти релігійного змісту, що приносять віруючим заспокоєння та надію. Бібліотерапія була під крилом церкви до епохи Відродження. Але в більшості матеріалів, присвячених цій темі, історичний вік бібліотерапії підкреслюється посиланням на казки «1001 ніч». В одній з них придворний лікар рекомендував своєму володареві, який страждав на важку хворобу і страхи, перегортати сторінки книги і тим його вилікував.

В епоху Відродження бібліотерапію стали активно використовувати лікарі саме з лікувальною метою. Так, англійський лікар XII століття Т. Сагейдем радив своїм пацієнтам читати твір "Дон Кіхот" М. Сервантеса. Існує також згадка про Еразма Роттердамського, який лікував нариви на обличчі читанням кумедних книг.

Проте наукове обґрунтування бібліотерапії здобула лише на початку ХХ ст. Перша згадка самого терміна датується 1916 р., з того часу з'явилися сотні публікацій як теоретичного, так і практичного змісту. У багатьох країнах пройшли конференції та симпозіуми з проблем бібліотерапії, також створено асоціацію бібліотерапевтів. Слід також зазначити, що на медичних конференціях бібліотерапія висвітлюється як важлива частина традиційної медицини.

У вітчизняній практиці бібліотерапія не відразу набула широкого поширення. Провідну роль в обґрунтуванні методів бібліотерапії зіграли праці М. Рубакіна, його бібліопсихологічна теорія. У своїй роботі «Серед книг» він писав: «Три великі сили містяться у книзі – знання, розуміння, настрої».

Перші кроки до практичного застосування бібліотерапії було зроблено у 1927 р. І. З. Вельвовським, який працював у психоневрологічному інституті м. Харкова. Вітчизняні медики, використовуючи метод бібліотерапії, спиралися на ідеї кращих лікарів минулого. Так, наприклад, відомий терапевт початку ХІХ ст. В. Я. Мудров писав: «Найголовніше ж ... полягає у відстороненні хворого від турбот домашніх та сумів життєвих, котрі самі по собі є хвороби».

У 20-ті роки минулого століття дослідження з лікувальної дії книги на здоров'я людини проводилися на базі бібліотек будинків відпочинку та лікувальних пансіонатів. У статтях журналу «Курортна справа» за 1928 р. наголошувалося на позитивному впливі книг гумористичного характеру та мемуарної літератури на стан відпочиваючих. Активно використовувалася бібліотерапія і у медичних бібліотеках. Лікарі бачили своє конкретне завдання «лікування книгою» у тому, щоб підібрати літературу відповідно до діагнозу. Лікувальний ефект базувався на впізнанні пацієнтом своєї проблеми, відображеної у художньому творі, в порадах наслідувати приклади та зразки виходу з подібної «ситуації». І чим більш схожа ситуація, описана в книзі, або герой – на характер пацієнта, тим сильніший терапевтичний ефект від книги.

Питання бібліотерапії у різні періоди висвітлювали такі автори, як Ю. М. Дрешер, І. М. Казарінова, Б. С. Крейденко, Б. А. Симонов. Аналізу проблем, які розглядає бібліотерапія, присвячено низку статей у періодичних виданнях, а саме в журналах «Бібліотека», «Бібліотекознавство» та ін.

На даний час бібліотерапія переживає період осмислення свого предмета, методу, цілей. Існуючі на сьогоднішній день методологічні підходи, парадигми бібліотерапії ще не цілком усвідомлені практиками та теоретиками. Але разом з цим намітилася тенденція зростання кількості публікацій, що містять наукові узагальнення та теоретичні розробки в галузі бібліотерапії.

Список використаних джерел

1. Тертилова А. Бібліотерапія як напрямок роботи сучасного бібліотекаря / А. Тертилова // Бібліотечний форум: історія, теорія і практика. – 2015. – № 1. – С. 36–38.

УДК 028.8:615.85:001.8(043.2)

МОРГУН А. В., ЖЕЛОБАНОВА А. О.
Мукачівський державний університет

БІБЛІОТЕРАПІЯ: ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ

У сучасному світі людина відчуває великі психологічні навантаження, обсяг інформації, що стрімко збільшується, несприятливі умови навколишнього середовища призвели до необхідності появи бібліотерапії. Дослівний переклад терміна «бібліотерапія» з грецької мови звучить як «лікування книгою» («книга» – *biblion* та «лікування» – *therapeia*).

В офіційній науці ще немає єдиної дефініції поняття «бібліотерапія», яка сьогодні розвивається як один із розділів бібліотекознавства, що використовує специфічні методи обслуговування читачів.

Вирішення методологічних є однією з головних проблем, оскільки саме поняття «бібліотерапія», її цілі, структуру кожен дослідник трактує по-своєму. Багато фахівців погоджуються з тим, що ця наука знаходиться на стику бібліотечної справи та медицини. Вона пов'язана із залученням людини до

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>